

DRAMA EN THEATER
EEN BIBLIOGRAFIE VOOR NOORD- EN ZUID-NEDERLAND

Annick POPPE

Afllevering 4

I. WETENSCHAPPELIJKE TEKSTEN

a. boeken

ERENSTEIN (R.L.), MEEWIS (F.), SCHUMACHER (R.), *Maastricht Theaterzicht. Tweehonderd jaar theater in Maastricht*, Maastricht, 1986, 160 p.

PANOV (Valery) en FEIFER (George), *Valery Panov, een danser*, Antwerpen/Weesp, Standaard Uitgeverij, 1986, 397 p. (ISBN 90-02-15701-0).

VAN BERLAER-HELLEMANS (Dina), VAN KERKHOVEN (Marianne), VAN DEN DRIES (Luk) [red.], *Het teater zoekt... Zoek het teater. Deel 2. Werken aan vernieuwing*, Brussel, 1987, 390 p. (Studiereeks van de Vrije Universiteit Brussel, Nieuwe serie nr. 25) (ISBN 90-70289-39-3) : zie bespreking in een volgend nummer.

VAN DIJCK (Marcel), *Dramatiseren*, Bussum, De Toneelcentrale, 1986.

Dramatiseren is een onmisbaar werkinstrument voor iedereen die — op school, in de jeugdbeweging, in vormingsprojecten, in amateurverenigingen — op een creatieve manier met theater bezig wil zijn. M. Van Dijck stelt zijn rijke ervaring als docent drama ten dienste van spelers en spelleiders op alle niveaus. Het eerste hoofdstuk over vorm- en handelingsaspecten van het drama is vrij theoretisch. Dan volgen ontelbare oefeningen om houding, beweging, dictie, waarnemings- en concentratievermogen te verbeteren, die erg nuttig zijn voor acteurs in spe van elke leeftijd. In het derde hoofdstuk gaat de aandacht uit naar dramatische werkvormen. Achtereenvolgens komen beeldenspel, charades, situatiespelen en themaspelen aan bod. De auteur wijdt ook enkele beschouwingen aan het insceneren van verhalen en van bestaande toneelteksten (taferelen uit stukken van Claus, Sartre, Ionesco en Brecht) en geeft tips voor het werken aan nieuwe producties. Tot slot krijgen regisseurs en acteurs interessante aanwijzingen wat compositie, rolbeleving en het gebruik van vervreemdingstechnieken betreft.

b. bijdragen in tijdschriften, jaarboeken en verzamelwerken

ATKINSON (David), "Marriage Under Compulsion in English Renaissance

Drama", *English Studies*, 67(1986), nr. 6, pp. 483-504.

Niettegenstaande gedwongen huwelijken — een gevolg van het systeem van voogdijschap — in de Engelse hogere kringen niet zo frequent voorkwamen, wordt dit thema verwerkt in de hoofd- of nevenintrige van talrijke renaissance-drama's. Voorbeelden zijn *The Miseries of Enforced Marriage* (1606) van George Wilkins, *The Vow Breaker, or The Fair Maid of Clifton* (1625) van William Sampson, *The Wüch of Edmonton* (1621) van Thomas Dekker, *The Changeling* (1622) van Thomas Middleton en William Rowley en *The Broken Heart* (1629) van John Ford. De slachtoffers worden telkens geconfronteerd met het tragische dilemma tussen sociale druk en individueel geweten en gaan onder een morele schuld gebukt.

BALTHAZAR (Nic), "De Raad van Advies voor de Toneelkunst, of de evaluatie geëvalueerd", *Opvoeding*, 39(1986-87), nr. 2, pp. 3-8.

Wetenschappelijk onderzoek naar de werking van de R.A.T. brengt aan het licht dat het evaluatieproces sterk wordt bemoeilijkt door het ontbreken van een vast referentiekader om de artistieke waarde van het theateraanbod te bepalen. Bij de beoordeling van de erkende gezelschappen houdt men vooral rekening met de toeschouwersaantallen en met de financiële aspecten van het beheer. De factor 'kwaliteit' wordt enkel negatief gedefinieerd en gelijkgesteld met 'niet-verstarring', 'niet-commercialisering' (p. 6). Anderzijds doet men niets om de vernieuwing te stimuleren: experimenten worden verwezen naar de projectenpot. Daar wordt de selectie noodgedwongen bepaald door budgettaire beperkingen. 'Meer doen met minder' is de stelregel.

BAUWENS (Daan), "Vuile Mong en de Vieze Gasten: na vijftien jaar toch een theater", *Etcetera*, 5(1987), nr. 16, pp. 40-42.

Het Circus van Vuile Mong en de Vieze Gasten kiest onverdroten voor sociale actie. Deze linkse groep, opgericht in 1971, trekt sinds 1978 met een tent van dorp tot dorp en verschaft de arbeidersbevolking maatschappijkritisch amusement. Elk jaar wordt een populair-satirisch theaterprogramma op het getouw gezet, ontstaan vanuit collectieve improvisatie. Nu de hoogdagen van het vormingstoneel tot het verleden behoren, streeft het gezelschap ernaar het artistieke peil van de producties te verhogen door het aantrekken van professionele regisseurs en het gebruik van literaire teksten.

BOBKOVA (Hana), "De Geschiedenis van de Kritiek moet nog geschreven worden", *Toneel Teatraal*, 108(1987), nr. 1, pp. 22-24.

De Nederlandse theaterkritiek loop hopeloos achter. In de pers is geen plaats voor (wetenschappelijke) kritieken; de kleurloze recensies voldoen zelden aan de elementaire criteria van de journalistiek. Het is absoluut noodzakelijk dat de kritiek haar educatieve functie ernstig neemt, zodat zij een belangrijke rol kan spelen in het theaterbestel. Daartoe dienen de critici bij de beschrijving en analyse van een voorstelling rekening te houden met de resultaten van het theaterwetenschappelijk en semiologisch onderzoek.

BUTLER (F.G.), "Who Are King Lear's Philosophers? An Answer, With Some Help From Erasmus", *English Studies*, 67(1986), nr. 6, pp. 511-524.

Als Lear in III, iv meent dat gekke Tom een filosoof is en hem aanspreekt als "goede Athener" en "geleerde Thebaan", heeft hij de wijsgerigen Diogenes en Crates voor ogen. Shakespeare was vertrouwd met het gedachtengoed van de cynische school door o.m. de *Apophthegmes* van Erasmus; de invloed van de cynici is ook op andere plaatsen in het stuk aantoonbaar. Geleidelijk komt Lear tot het inzicht dat status en macht overbodig zijn. Hij verwerpt de samenleving met haar valse waarden en begrijpt dat de ziel ver verheven is boven het lichaam. Zo wordt de gevangenis waarnaar hij samen met Cordelia wordt gebracht een plaats van filosofische onthechting.

DE JONG (Theo), "De Jonge en de dood", *Bzzlletin*, 15(1987), nr. 142, pp. 67-74.

De hoofpersonages in de cabaretprogramma's van Freek De Jonge ondernemen een queeste naar het onbereikbare. Verwijzingen naar de dood, zelfmoord en verval zijn legio. Zowel in tekst als in vormgeving komt het verlangen naar de dood, de harmonie met het niets, tot uiting. De toeschouwers worden geconfronteerd met hun doodsdrift in een tijd waarin totale vernietiging de mensheid bedreigt.

GEESINK (M.S.), "Josephus vander Nave, boekverkoper in Amsterdam en Leiden", in : DUIJS (Drs. H.), GELDERBLOM (Drs. A.J.), SMITS-VELDT (Dr. M.B.) [red.], *Eer is het Lof des Deuchts. Opstellen over renaissance en classicisme aangeboden aan dr. Fokke Veenstra*, Amsterdam, De Bataafsche Leeuw, 1986, pp. 264-251.

De contraremonstrantse boekverkoper J. vander Nave gaf in Amsterdam zeven toneelstukken uit die in de periode 1628-29 door de Brabantse Kamer Het Wit Lavendel werden opgevoerd. P.C. Hoofts *Geeraert van Velsen*, Abraham de Konings *Iephtahs* en Nicolas Biestkens' *Claas Kloet* zijn hiervan de belangrijkste. Toen Amsterdam bestuurlijk remonstrants werd, vluchtte hij naar Leiden. Tussen 1630 en 1635 publiceerde hij er o.a. een drietal historische toneelstukken over het ontzet van Leiden, een treurspel van Frederik Roest en Bredero's *Spaanschen Brabander*.

GIELING (Lia), "Oskar Schlemmer. Zoeken naar verbanden", *Toneel Teatraal*, 108(1987), nr. 3, pp. 29-32.

Beeldend kunstenaar O. Schlemmer (1888-1943) was van 1922 tot 1928 hoofd van de 'Bühnewerkstatt' in het Bauhaus en leidde daarna een eigen academie in Breslau, die in 1933 door de nazi's gesloten werd. Alhoewel hij een tegenstander van het literaire toneel was, hoedde hij zich toch voor blinde experimenten. Hij ontwierp talrijke geometrisch-abstracte kostuums (o.a. voor zijn *Triadisches Ballett*) en zocht verbanden tussen vorm, kleur, ruimte en beweging in het theater.

HARARI (Josué), "Artaud et le théâtre Balinais : imaginaire théâtral ou fait

ethnologique", *Neophilologus*, 71(1987), nr. 1, pp. 55-65.

Bij een vergelijking tussen Artauds artikel "Sur le théâtre Balinais" (1932), gebaseerd op indrukken opgedaan tijdens optredens van een Balinese dansgroep in Parijs en het boek *Traditional Balinese Culture*, het resultaat van etnologisch onderzoek ter plaatse onder leiding van o.a. Margaret Mead en Gregory Bateson, wordt men getroffen door het scherpe inzicht van de Franse visionair. Het theater in Bali maakt deel uit van het leven van alledag en alle leden van de samenleving participeren aan de uitbeelding van de fysieke en mythische aspecten van de rite. Ritme, muziek en ruimtelijke opbouw zijn belangrijker dan het thema. Dat zijn 'théâtre de la cruauté' in de praktijk faalde, is te wijten aan het feit dat Artaud een radicale, revolutionaire verandering in het individu wou bewerkstelligen, terwijl de rite een sociale, maatschappijbevestigende betekenis heeft.

IWEMA (K.), "De wereld van een abel spel. *Vanden winter ende vanden somer herbeschouwd*", *De nieuwe taalgids*, 80(1987), nr. 1, pp. 21-27.

Het wereldbeeld in *Vanden winter ende vanden somer* kan worden ontleed met behulp van het analysemodel van Van der Kun. De luiwammes Loiaert en de kwaadspreker Clappaert, vazallen van de winter, en de pochhans Bollaert, secundant van de zomer, worden negatief gekarakteriseerd. In hun tirades nemen zij volkse standpunten in. De intelligente Moiaert, weliswaar een aanhanger van de zomer, brengt de wending in het stuk tot stand: hij poneert dat de kosmische orde niet mag worden verstoord. Met redelijk argumenten slaagt Venus erin winter en zomer te verzoenen. Door de komische slotepiloot van de onaanzienlijke Cockijn, die geen oog heeft voor de wetten van de natuur, wordt de juistheid van Venus' betoog enkel benadrukt.

MEEUS (Marcel), "Het bizarre huwelijk tussen opera en film", *Kultuurleven*, 54(1987), nr. 1, pp. 11-14.

Recente verfilmingen van opera's konden bogen op een vrij groot commercieel succes, waarschijnlijk te verklaren vanuit een typisch post-modernistische gevoeligheid. Verschillende categorieën kunnen worden onderscheiden: gewone registraties, filmische interpretaties, scenario's die gebaseerd zijn op een libretto of die zich afspelen in de operawereld en beeldopera's. Het genre lijkt echter geen lang leven te zijn beschoren; er is weinig ruimte voor experimenten, zodat bij het publiek vlug verveling zal optreden.

POURVOYEUR (R.), "Pleidooi voor de operette", *Nieuwe Tijdingen*, 6(1986), nr. 21, pp. 29-33.

In tegenstelling tot de opera is de operette nog niet aan de verdiende herwaardering toe. Een nauwkeurige begripsafbakening dringt zich op. De operette, die wortelt in het nationaal bewustzijn van een volk, wordt gekenmerkt door het afwisselend gebruik van het gesproken en het gezongen woord, de grote lichtheid en dynamiek van de orkestratie en het veelvuldig aanwenden van dans en dansmuziek. In de blijvindende droomoperette wordt de wereld geïdealiseerd, in de parodis-

tisch-satirische operette wordt de toeschouwers een meedogenloze spiegel van de samenleving voorgehouden.

RASMUSSEN (Eric), "The Implications of Past Tense Verbs in Early Elizabethan Dumb Shows", *English Studies*, 67(1986), nr. 5, pp. 417-419.

Gorboduc (1565) van Norton en Sackville is niet alleen het eerste Engelse drama in vrije verzen, maar ook het eerste dat 'dumb shows' bevat, die — in tegenstelling tot de logica — in de verleden tijd zijn beschreven. Daar het om een niet geautoriseerde druk gaat, is het waarschijnlijk dat de acteur die het manuscript leverde, de toneelaanwijzingen voor de 'dumb shows' uit het hoofd reconstrueerde.

RUTTEN (André), "Veertig jaar Nederlands toneel", *Toneel Teatraal*, 108(1987), nr. 1, pp. 40-42 (XIV); nr. 2, pp. 35-37 (XV).

Na 1970 veranderde het Nederlandse theaterbestel grondig. Het vormingstoneel — Toneelwerkgroep Prolog uit Eindhoven (onder leiding van Rik Hancké), De Nieuwe Komodie uit Den Haag (met dramaturg Otto Dijk) en G.L. Twee (in Nederlands- en Belgisch-Limburg — kende slechts een kortstondige bloei. Een aantal alternatieve groepen verdween vrij vlug. Baal bracht Brechtiaans toneel met een politieke achtergrond. De Appel (onder impuls van Erik Vos) en het Onafhankelijk Toneel in Rotterdam experimenteerden met de kleine ruimte. De acteurs van het Werktheater streefden vooral naar zelfontplooiing. Van de gevestigde gezelschappen pasten het RO-theater (onder de directie van Franz Marijnen), Toneelgroep Centrum en het Publiektheater (met Hans Croiset) zich het best aan de gewijzigde situatie aan.

RUTTEN (André), "In Memoriam Ferd Sterneberg", *Toneel Teatraal*, 108(1987), nr. 3, pp. 27-28.

Ferdinand Sterneberg (1901-1987) was een zeer veelzijdig kunstenaar. Voor 1940 werkte hij als ambulante acteur o.a. bij Van Dalsums Studio. Tijdens de oorlog nam hij actief deel aan het verzet. Van 1947 tot 1953 leidde hij samen met Ben Groeneveld het Nederlandse Volkstoneel. In de jaren vijftig en zestig was hij als acteur en regisseur verbonden aan de Toneelvereniging van Defresne, het Nieuw Nederlands Toneelgezelschap, Toneelgroep Theater en Toneelgroep Centrum. Daarenboven verzorgde hij talrijke gastregies, zetelde in commissies en jury's, gaf meer dan dertig jaar les in toneelscholen en was geregeld in televisiefilms te zien.

TINDEMANS (Carlos), "Dürrenmatts Achterloo", *Streven*, 54(1986-87), nr. 6, pp. 515-523.

Dürrenmatts 'tragische' komedie *Achterloo* (1983) schetst de waanzin van de samenleving. Een bonte opeenvolging van karikaturale figuren uit het wereldgebeuren — van de bijbelse tijd via de renaissance en de Franse revolutie tot het hedendaagse Polen — toont aan dat de geschiedenis zich steeds herhaalt, zonder dat er

lessen uit getrokken worden. De mens kan alleen nog slachtoffer zijn in een onrechtvaardige wereld, waarin elke daad een zinloos offer geworden is.

TINDEMANS (Klaas), "Een taal van hout. Waal in hart en nier : Jean Louvet, toneelauteur", *Etcetera*, 5(1987), nr. 16, pp. 22-23.

Jean Louvet (1934), stichter en leider van het Théâtre Prolétarien in La Louvière, brengt in zijn toneelstukken geschiedenis, ideologie en problematiek van de (Waalse) arbeidersklasse in beeld. In het spoor van Brecht bindt hij de strijd aan met het naturalisme. Net als Heiner Müller reflecteert hij over (de aantasting van) de ideologie die de maatschappij controleert; hij waarschuwt de arbeiders voor een overname van de moraal van de bourgeoisie.

VAN DUIN (Lieke), "Op zoek naar synthese. Caraïbisch theater in Nederland", *Bzzzlet*, 15(1987), nr. 143, pp. 104-112.

De Stagedoor Festivals (sinds 1982) hebben de kwaliteit van het Caraïbische theater in Nederland bewezen. Surinaamse auteurs als Edgar Cairo, Thea Doelwijf, Norman De Palm en Astrid Roemer behandelen problemen rond de culturele identiteit van de emigranten, rekenen af met het Nederlandse koloniale verleden en zoeken een synthese tussen de Europese en de Caraïbische traditie. De Nieuw Amsterdam, het eerste professionele gezelschap voor allochtonen, creëert onder leiding van Rufus Collins vooral stukken waarin Amsterdam als culturele smeltkroes fungeert. Toch heeft de Federatie Allochtone Theatermakers het moeilijk de verschillende overheden en culturele centra te overtuigen producties van niet-Nederlanders te financieren en te programmeren.

VAN EEMEREN (G.), "Echo-scènes in Nederlandse toneelstukken uit de eerste helft der zeventiende eeuw", in : *Eer is het lof des Deuchts*, pp. 63-62.

Echo-sequenties worden aangetroffen in een veertigtal Nederlandse renaissance-drama's, geschreven tussen 1600 en 1650. De echo herhaalt het laatste gedeelte van een woord of een zin in een vaak licht gewijzigde vorm, zodat de klank een semantische meerwaarde krijgt. Op momenten van hevige emotionele spanning of in kritieke situaties doet de echo een voorspellende uitspraak over kwesties van liefde en eer.

VAN ROMPAY (Theo), "Anne Teresa De Keersmaecker en Rosas", *Ons Erfdeel*, 30(1987), nr. 1, pp. 77-82.

A.T. De Keersmaecker (1960) ontwikkelde een hoogst persoonlijke danstaal. In elk van haar kwalitatief zeer hoogstaande producties wordt het verwachtingspatroon van het publiek doorbroken. Ze is erin geslaagd de Amerikaanse (modernistische) en Europese (classicistische) danstradities te verzoenen.

VAN SCHOOR (Jaak), "Studio 40 jaar", *De Vlaamse Gids*, 71(1987), nr. 1, pp. 50-55.

In 1946 ging de Studio van het Nationaal Toneel van start, een oud ideaal van

Herman Teirlinck. Vanaf 1948 zette Fred Engelen, die buitengewoon ontvankelijk was voor de ontwikkelingen van het internationale theater, Teirlincks ideeën om in de praktijk. Alfons Goris, directeur sinds 1961, begeleidde in 1967 de omvorming tot Hoger Instituut voor Dramatische Kunst en in 1972 de oprichting van de afdeling kleinkunst. De talrijke werkvoorstellingen laten toe de kwaliteit van het onderwijs te beoordelen.

VAN TEYLINGEN (Dick), "Driemaal 'Hersenschimmen'", *Literatuur*, 4(1987), nr. 1, pp. 2-7.

Hersenschimmen, J. Bernlefs roman over seniele dementie, geschreven vanuit het perspectief van een zieke, die een heroïsche, maar zinloze strijd tegen zijn aftakeling voert, vond grote weerklank. In Chaim Levano's toneelbewerking — gecreëerd door Toneelgroep Centrum in de herfst van 1986 — staan de problemen die de geesteszieke ervaart met het benoemen van de werkelijkheid centraal. Heddy Honigmann (scenario) en Otakar Votocek (regie) werken aan de verfilming van de geestelijke desintegratie van een man.

VAN TOORN (Willem), "Nederlands theater. Traditie en vernieuwing", *Ons Erfdeel*, 30(1987), nr. 1, pp. 47-52.

De nietsontziende storm van vernieuwing die aan het einde van de jaren zestig over het Nederlandse toneel raasde, lijkt te zijn uitgewoed. Vele van de nieuwe groepen zijn uiteengevallen of worden in hun bestaan bedreigd. Nu is er een terugkeer merkbaar naar het systeem van de grote gezelschappen, geleid door befaamde regisseurs en worden 'klassieke' auteurs weer aangepakt. Het gevaar is niet denkbeeldig dat door het gevecht om de subsidies de marge, die steeds de basis voor innovaties is, in haar bestaan wordt bedreigd.

VERMEULEN (Yves G.), "Troost voor 'bedrukte mensen' in de late middeleeuwen", *Literatuur*, 4(1987), nr. 1, pp. 20-26.

In de spelen van sinne, vertoond in 1539 op het rederijersfeest in Gent als antwoord op de vraag 'welc den mensche stervende meesten troost es', is een echo terug te vinden van de drie troostconcepten die tijdens de vijftiende en zestiende eeuw in talrijke troostboekjes werden verspreid. De katholieke kerk verkondigde het belang van de sacramenten (voornamelijk de biecht) en het doen van goede werken, de hervormingsgezinden predikten het vertrouwvol geloof in Gods genade en de humanisten benadrukten het belang van de rede.

VERREYT (Luc), "Henri Léautour. Een sentimenteel-naturalistisch drama", *Mededelingen van het Cyriel Buysse genootschap*, 2(1986), pp. 107-124.

Met *Henri Léautour* (1976) trachtte C. Buysse — tevergeefs — een doorbraak te forceren in de Frans-Belgische literatuur. Laurianne, met erfelijke waanzin belast, wil haar echtgenoot Henri Léautour verlaten. Zijn nuchtere vriend Barran raadt hem aan zich hiertegen te verzetten. De romantische Léautour volgt echter het advies van de psychiater Renier en laat zijn vrouw vrijwillig vertrekken met

haar minnaar Alfred Destin. Als hij verneemt dat ze vrijwel genezen is, reist hij haar achterna. Zij wil echter van hem niets meer weten en hij valt zelf bijna ten prooi aan de waanzin. Dit noodlotsdrama was echter vrij zwak gebouwd, bevatte te veel melodramatische elementen en was onvoldoende wetenschappelijk gefundeerd, zodat Buysse het werk onvoltooid liet.

VERSTEEG (Jan), "Een zoeken naar het onmogelijke. Het oeuvre van Marguerite Duras", *Bzzlletin*, 15(1987), nr. 142, pp. 3-13.

De personages in de romans, scenario's en toneelstukken van M. Duras (1914) zoeken naar het onmogelijke, zowel op het individuele als op het maatschappelijke vlak. Dikwijls vervallen ze in de waanzin, zoals in de drama's *Le shaga* en *India Song*, dat gebaseerd is op de roman *Le vice-consul*.

VOSTERS (Dr. S.A.), "De bekendheid met de Nederlandse letterkunde in het Spanje van de gouden eeuw", *Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, Nieuwe reeks, 1986, aflevering 1, pp. 28-87.

Het Belgolatijsche schooltoneel uit de zestiende eeuw was via populaire verzamelsbundels in Spanje bekend; van echte invloed is echter zelden sprake geweest. *Euripus* (1548) van de minderbroeder Lieven van Brecht, een variatie op het Elckerlijc-thema, speelde een belangrijke rol bij het ontstaan van het Europese jezuïetentoneel. Enkele figuren uit de 'autos sacramentales' lijken verwant te zijn met de 'sinnekens' uit onze spelen van sinne. Bij de compositie van tafereelen waarin een Nederlands dialect gesproken wordt in *De verloren zoon* en *De bestorming van Maastricht*, maakte Lope de Vega gebruik van een in 1583 in Antwerpen uitgegeven zestalig uitdrukkingenboekje. In het voorwoord bij *De Valenciaanse weduwe* roemde hij Anna Bijns. Dat Calderon het werk van Vondel kende, is weinig waarschijnlijk.

WYMER (Rowland), "'When I Behold the Heavens' : A Reading of *Doctor Faustus*", *English Studies*, 67(1986), nr. 6, pp. 505-510.

In Marlowes *Doctor Faustus* is het aanschouwen van het firmament niet alleen een conventioneel symbool van bewondering voor Gods schepping en hoop op redding, maar ook het beeld van een rebels zoeken naar ongeoorloofde macht en kennis. Afhankelijk van de gemoedsgesteltenis van de held ontstaat tussen beide betekenissen een dialectische spanning. Als de verslagen Faust aan het slot in wanhoop zijn blik naar omhoog richt, aanschouwt hij enkel een meedogenloos universum, dat hem gevangen houdt.

ZAALBERG (C.A.), "Hoe Bredero, oprecht Van Ghistele gevleid heeft" in : *Eer is het Lof des Deuchts*, pp. 135-140.

Bij het schrijven van *Moortje* liet Bredero zich inspireren door de berijmde vertaling die Cornelis Van Ghistele van de *Eunuchus* van Terentius had gemaakt. Op tientallen plaatsen verwerkte hij rijmen en woorden van zijn voorganger handig

in zijn tekst, zonder daarom afhankelijk te zijn van Van Ghistele, wiens gebruik van bastaardwoorden hij trouwens hekelde.

c. proefschriften (academiejaar 1985-86)

Noot van de redactie :

Wij danken prof. dr. W. Hogendoorn die ons een overzicht van de wetenschappelijke publikaties van de vakgroep voor theaterwetenschap van de Universiteit van Amsterdam toestuurde.

1. scripties

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

KOETSENRUITER (B.), *De werkelijkheid van het Nederlandse televisiedrama.*

KUIPER (Patricia), *De opvoeringsgeschiedenis van hof en bos.*

LAEVEN (Erik), *Enige aspecten van dramatische functies van de muziek van de opera "Pelléas et Mélisande".*

LEUPERS (M.) en BREUKEL (T.), *"Ben ik 't of ben ik 't niet". Een vergelijkend onderzoek naar het toneelstuk "Enrico IV" van Pirandello en de gelijknamige verfilming door M. Bellocchio.*

VAN BORREN (L.), *Miller en de kritiek. Onderzoek naar de verwerking van drama door 'professionele' recipiënten.*

VAN HOUTEN (Liesbeth), *Literatuuronderzoek aansluitingsproblematiek opleiding-praktijk theater.*

ZIJLMANS (M.), *Samuel Beckett : van kultuurschok tot establishment.*

2. doctoraalscripties

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

VERMEULEN (Yves G.), *"Tot profijt en genoeg". Motiveringen voor de produktie van Nederlandstalige gedrukte weken 1477-1540.*

II. DRAMATEKSTEN

a. in boekvorm

BAROUDI (Abdallah), *Le grain de la terre*, Rotterdam, Hiwar, 1986, 144 p. (ISBN 90-6330-135-9)

BRECHT (Bertolt), *De geweren van vrouw Carrar*, oorspronkelijke titel *Die Gewehre der Frau Carrar*, vertaald door René Bullinga, Nijmegen, Stichting Publikaaties SOF, 1986, 64 p. (ISBN 90-70536-02-1)

BREDERO (G.A.) *De klucht van de koe*, bewerkt en vertaald door H. Adema, Leeuwarden, Taal en Tekens, 1986, 63 p. (ISBN 90-6620-026-x)

BRENTON (Howard) en HARE (David), *Pravda*, oorspronkelijke titel *Pravda : a Fleet Street Comedy*, vertaald door Peter Nijmeijer, Amsterdam, International Theatre Bookshop en Rotterdam, RO-theater, 1986, 130 p. (ISBN 90-6403-145-2)

BUYSSE (Cyriel), *Het gezin van Paemel*, Antwerpen, Manteau, 1986, 59 p. (ISBN 90-223-0937-1)

CLAUS (Hugo), *Een bruid in de morgen*, Amsterdam, De Bezige Bij, 1986(22), 78 p. (ISBN 90-234-0631-1)

DE FILIPPO (Eduardo), *Burgemeester Barracano*, oorspronkelijke titel *Il Sindaco del rione Sanità*, vertaald door François Piessens, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1986.

DE VUYST (Jan), *Seresta*, Vereniging van Vlaamse Toneelauteurs v.z.w., 1986, 79 p. (Hedendaags Nederlands Toneel 69)

HART (Moss) en KAUFMAN (George S.), *God schept de dag*, oorspronkelijke titel *You Can't Take it with You*, vertaald en bewerkt door Martine Geerinckx, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1986.

KOECK (Paul), *De Aardemakers*, Vereniging van Vlaamse Toneelauteurs v.z.w., 1986, 97 p. (Hedendaags Nederlands Toneel 67)

KOECK (Paul), *De Aardemakers*, Antwerpen, Dedalus, 1987, 71 p.

KOECK (Paul), *Het Vincent-effect*, Antwerpen, Dedalus, 1986, 59 p. (ISBN 90-70924-19-6)

MACHIAVELLI (Niccolò), *De alruin*, oorspronkelijke titel *La Mandragola*, vertaald door Frans Van Dooren, Baarn, Ambo, 1986, 76 p. (ISBN 90-263-0812-4)

MOLIERE, *Don Juan of De stenen gast*, oorspronkelijke titel *Don Juan ou le festin de pierre*, vertaald door Hans W. Backx, Amsterdam, International Theatre Bookshop en Den Haag, Haagse Comedie, 1986, 80 p. (ISBN 90-6403-146-0)

NOREN (Lars), *Stille*, vertaald door Karst Woudstra, Amsterdam, International Theatre Bookshop en Publiekstheater, 1986, 237 p. (ISBN 90-6403-142-8)

PIRANDELLO (Luigo), *Op zoek naar jezelf*, oorspronkelijke titel *Trovarsi*, vertaald door Dolf Verspoor, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1987.

SARTRE (Jean Paul), *De vliegen*, oorspronkelijke titel *Les Mouches*, vertaald door G.N. Lijsen, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1986.

SHAKESPEARE (William), *De Feeks wordt getemd*, oorspronkelijke titel *The Taming of the Shrew*, vertaald door Willy Courteaux, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1986.

SHAKESPEARE (William), *Hamlet*, bewerkt door Pavel Kohout, vertaald door Hugo Claus, Antwerpen, Dedalus, 1986 (ISBN 90-70924-18-8)

SIERENS (Arne), *De soldaat-facteur en Rachel*, Antwerpen, Dedalus, 1987, 31 p. (ISBN 90-70924-20-x)

SOBOL (Joshua), *Ghetto*, vertaald door Toon Brouwers, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1987.

VANCREAYNEST (Stefan), *De ballade van het Groot Verdriet*, Vereniging van Vlaamse Toneelauteurs v.z.w., 1986, 113 p. (Hedendaags Nederlands Toneel 68)

VAN LAERHOVEN (Bob), *De ark/Salto Mortale*, Antwerpen, Dedalus, 1986, 71 p. (ISBN 90-70530-19-8)

VAN MEIR (Guido), *De stoel van Stanislavski*, Antwerpen, Dedalus, 1987, 43 p.

VAN RANSBEEK (Roger), *De schuldvraag*, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1987.

VAN VELDHUIZEN (Martin), *Duitse letters of Ontmoeting aan de Rijn*, naar Christa Wolf, *Kein Ort, Nirgend*, Amsterdam, International Theatre Bookshop en Het Genootschap, Baal, 1986, 84 p. (ISBN 90-6403-147-9)

WEDEKIND (Frank), *Toneel (Voorjaarsontwaken, De heldentenor, Lulu I - Aardgeest, Lulu II - De doos van Pandora, Muziek)*, vertaald door Gerrit Kouwenaar; Amsterdam, International Theatre Bookshop, 1986, 260 p. (ISBN 90-6403-133-9)

b. in tijdschriften, jaarboeken en verzamelwerken

BUYSSE (Cyriel, "Henri Léauntour", *Mededelingen van het Cyriel Buysse Genootschap*, 2(1986), pp. 125-166.

LANOYE (Tom), "De moord op het woord", in : *Het cirkus van de slechte smaak*, Antwerpen, Dedalus, 1986, pp. 7-21. (ISBN 90-70924-13-7)

LOUVET (Jean), "Gesprek in Wallonië", oorspronkelijke titel *Conversation en Wallonie*, vertaald door Pierre Bourgeois, *Etcetera*, 5(1987), nr. 16, pp. 25-39.